

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพรู ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมตั้งใจเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรม
4. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพรู
  - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน
5. ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 5.1 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพทางการเรียน
  - 5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์
6. แนวคิดเกี่ยวกับโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ Good (1979: 525) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการเข้าถึงความรู้หรือการพัฒนาทักษะทางด้านการเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดหรือคะแนนสอบที่ได้จากการมอบหมาย พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 19) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่มุ่งทดสอบความรู้ ทักษะ สมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ของผู้เรียนว่าภายหลังการเรียนรู้อ ผู้เรียนมีความมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละวิชาเพียงใด ทิศนา แคมมณี (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถทางสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการจัดการเรียนรู้การฝึกฝน และการอบรมสั่งสอนคุณลักษณะที่ได้รับความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกันหลังจากการได้เรียนรู้ นอกจากนี้ อารณีย์ อินตะชัย (2556: 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าเป็นคุณลักษณะความรู้ความสามารถของบุคคลซึ่งเกิดจากการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแสดงออกมาในรูปของความสำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ด้วยเครื่องมือทางด้านจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดความสามารถต่างๆ ไป เช่นเดียวกับบุรจิราพรรณ คงช่วย (2559: 25) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถบอกผลสำเร็จทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน โดยสามารถวัดได้จากการทดสอบ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกต การตรวจผลงานของผู้เรียน เป็นต้น แล้วนำผลที่ได้จากการวัดไปพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้สามารถแยกผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ตามระดับความรู้ที่ได้ และจากรูวรรณ เชื้อแสง (2559: 35) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนหรือจากการสอนการวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลในลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาสอนสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ การวัดด้านปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหาซึ่งวัดพฤติกรรมด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถบอกผลสำเร็จในด้านความรู้ความสามารถและทักษะของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้จากการใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แล้วนำผลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำให้สามารถแยกบุคคลได้ตามระดับความรู้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของนักศึกษาณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ที่ได้มาจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับครูที่ใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือมีผลสัมฤทธิ์ในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี โดยนักการศึกษาไทย ได้แก่ บุญชม ศรีสะอาด (2545,2556: 56) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบวัดอิงเกณฑ์ หมายถึง แบบวัดที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัด หรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่า ผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบวัดประเภทนี้ 2) แบบวัดอิงกลุ่ม หมายถึง แบบวัดที่มุ่งสร้างเพื่อวัดครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจของแบบวัด ประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมาย แสดงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่เสนอว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2544: 80) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นข้อสอบเขียน (Paper and Pencil Test) แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ดังนี้

- 1.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้ แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติได้อย่างเต็มที่

- 1.2 แบบทดสอบปรนัยหรือแบบให้ตอบสั้นๆ (Objective Test or Short Answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้นๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted Response Type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ไพศาล วรคำ (2552: 229-230) ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบไว้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ซึ่งถ้าแบ่งตามประเภทที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สามารถจำแนกได้ตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะการตรวจให้คะแนน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 แบบทดสอบปรนัย (Objective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่การตรวจให้คะแนนมีความเป็นปรนัยสูง กล่าวคือ ไม่ว่าจะให้บุคคลใดเป็นผู้ตรวจก็จะสามารถให้คะแนนได้ถูกต้องตรงกันเสมอ เช่น แบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบทดสอบแบบจับคู่ แบบทดสอบแบบถูก-ผิด เป็นต้น

1.2 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่การตรวจให้คะแนนมีความเป็นปรนัยต่ำหรือคะแนนที่ได้จะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของผู้ตรวจให้คะแนนแต่ละคน เช่น แบบทดสอบความเรียง แบบทดสอบเติมคำ เป็นต้น

1.3 แบบทดสอบอัตนัยประยุกต์ (Modified Subjective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ทำการปรับปรุงมาจากแบบทดสอบอัตนัย โดยปรับวิธีการตรวจให้คะแนนให้มีความเป็นปรนัยมากขึ้น

2. จำแนกตามลักษณะการสร้าง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่มีคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา ด้านการวัดและประเมิน และนักวิชาการสาขาต่างๆ ร่วมกันพัฒนาขึ้นภายใต้กระบวนการสร้างที่ได้มาตรฐาน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในต่างประเทศจะมีแบบทดสอบมาตรฐานนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น Stanford Achievement Test, Metropolitan Achievement Test และ California Achievement Test Battery (ซึ่งมีข้อสอบประกอบด้วย การอ่าน คณิตศาสตร์ การสะกดคำ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และความเข้าใจในการฟัง)

2.2 แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างเอง (Researcher-Made Test) เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรืออาจเป็นแบบทดสอบที่มีผู้วิจัยคนอื่นๆ สร้างไว้แล้ว แบบทดสอบประเภทนี้ยังไม่ถือว่าเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ถึงแม้จะเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพก็ตาม ทั้งนี้เพราะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้กับกลุ่มผู้สอบเพียงบางกลุ่มเท่านั้น และ

ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ข้อดีของแบบทดสอบประเภทนี้คือ วัดได้ตรงตามความต้องการของผู้วิจัย

3. จำแนกตามลักษณะการนำผลที่ได้ไปใช้ประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลว่ามีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ส่วนใหญ่จะใช้ในการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น การวัดความรู้ความสามารถในแต่ละวัตถุประสงค์จะต้องมีข้อคำถามที่เพียงพอต่อการประเมิน โดยทั่วๆ ไปวัตถุประสงค์หนึ่งๆ จะมีประเด็นคำถามตั้งแต่ 4 ข้อขึ้นไป

3.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลว่ามีอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับบุคคลอื่นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ส่วนใหญ่แบบทดสอบแบบอิงกลุ่มจะใช้จัดตำแหน่งความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่สอน หรือใช้ในการประเมินผลสรุปรวม แบบทดสอบประเภทนี้จึงมุ่งทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดให้มากที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ผลการเรียนของนักศึกษาที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average: GPA) นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมตั้งใจเรียน

ความหมายของพฤติกรรมตั้งใจเรียน

มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมตั้งใจเรียน ได้แก่ Lahaderne (1968: 320-324) ได้ให้ความหมายของความตั้งใจ ว่าเป็นความสนใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียน จัดจ้อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน มีพฤติกรรมสนใจฟังครูอธิบาย มองกระดาน มองอุปกรณ์ ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียน เข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนที่ครูมอบหมาย และให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในกิจกรรมการเรียน สอดคล้องกับภูวดล แก้วมณี (2551: 4) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมตั้งใจเรียน ว่าเป็นการที่นักเรียนแสดงความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนการสอน ตัวครู และอุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ รวมทั้งติดตามการเรียนการสอนโดยการตอบคำถามเกี่ยวกับการเรียน ทำงานและร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ครูกำหนด สามารถจำแนกพฤติกรรมตั้งใจเรียนได้เป็น 1) พฤติกรรมตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ เอาใจใส่การเรียน มองครูและ/หรืออุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ขณะอธิบายตอบคำถามของครูที่เกี่ยวกับการเรียน ไม่พูดคุยในขณะที่ครูสอน ไม่ส่งเสียงรบกวนในขณะที่ครูสอน

และไม่เอางานอื่นขึ้นมาทำในขณะที่ครูสอน และ 2) พฤติกรรมตั้งใจเรียนในขณะที่ครูให้ทำงาน ได้แก่ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายตามที่ครูสั่ง โดยไม่พูดคุยกับเพื่อนในขณะที่ทำงาน ร่วมกิจกรรมที่ครูกำหนด และส่งแบบฝึกหัดตรงเวลา นอกจากนี้ พระมหาสุริยันต์ สัตตะยาภุมภ (2555: 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีพฤติกรรมตั้งใจเรียนซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสมและไม่เหมาะสมในชั้นเรียน ได้แก่ ลูกจากที่นั่ง (โดยไม่จำเป็น/โดยไม่ได้รับอนุญาต) ตั้งใจฟังครูสอนในขณะที่เข้าเรียน ตอบคำถามในขณะที่ครูถาม ซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน หยอกล้อกับเพื่อนในขณะที่ครูสอน พูดคุยกันในขณะครูสอน หลับในห้องเรียน ทำงานตามที่ครูมอบหมาย ส่งงานทันเวลาตามที่ครูกำหนด ปรับปรุงแก้ไขงานทุกครั้งที่ไม่ถูกต้อง เข้าร่วมกิจกรรมตามที่ครูกำหนด ทำงานที่ครูมอบหมายด้วยตนเอง ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซักถามทุกครั้งที่สงสัยในงานที่ครูมอบหมาย และมีความกระตือรือร้นในการทำงานส่งครูตามกำหนด เป็นต้น และ พิษณุ ลิ้มพะสุตร (2555: 5-6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมตั้งใจเรียนว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียน ประกอบด้วย การเข้าเรียน และเลิกเรียนตรงเวลา ตั้งใจฟังขณะที่อาจารย์สอน มีสมาธิ มีการตั้งคำถาม ตอบคำถาม และกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในขณะที่มีการเรียนการสอน หรือไม่ส่งเสียงรบกวนกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งการบ้านหรือส่งรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด มีการทบทวนบทเรียน วางแผนการเรียน ให้คุณค่าหรือความสำคัญต่อการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็น มีความเพียรพยายาม และมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่นเดียวกับวัชระ ประทาน (2556: 6) กล่าวว่า พฤติกรรมตั้งใจเรียนหมายถึง การแสดงออกของนักเรียนถึงความพร้อมและความทุ่มเทในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การมีสมาธิในการเรียน การให้ความร่วมมือในการเรียนและการทำกิจกรรมในการเรียน และการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียน และชุตติภรณ์ พัดเอี่ยม (2559: 7) ได้ให้ความหมายของความตั้งใจเรียน ว่าเป็นการรายงานตนเองของนักเรียนถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความใส่ใจ เอาใจใส่ในการเรียน ให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน และเพื่อนๆ ในห้องเรียน การมีสมาธิ และมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน มุ่งมั่นในการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมตั้งใจเรียน หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความสนใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียน ได้แก่ การเข้าเรียนและเลิกเรียนตรงเวลา ตั้งใจฟังขณะที่อาจารย์สอน มีสมาธิ มีการตั้งคำถาม ตอบคำถาม และกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในขณะที่มีการเรียนการสอน หรือไม่ส่งเสียงรบกวนกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งการบ้านหรือส่งรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด มีการทบทวนบทเรียน

วางแผนการเรียน ให้คุณค่าหรือความสำคัญต่อการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็น มีความเพียรพยายาม และมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

การวัดพฤติกรรมตั้งใจเรียน

จากการวัดพฤติกรรมตั้งใจเรียน ได้แก่ พิษณุ ลิ้มพะสุตร (2555) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมการตั้งใจเรียนจากนิยามปฏิบัติการ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 18 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .895 ชุตติภรณ์ พัดเอี่ยม (2559) ได้สร้างและปรับปรุงแบบวัดความตั้งใจเรียนของพิษณุ ลิ้มพะสุตร (2555) ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราประเมินรวมค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “จริง” ถึง “ไม่จริง” จำนวน 32 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .800 เช่นเดียวกับวัชระ ประทาน (2556) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมตั้งใจเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราประเมินรวมค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ “ทุกครั้ง” ถึง “นานๆ ครั้ง” จำนวน 14 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .793

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมตั้งใจเรียนของพิษณุ ลิ้มพะสุตร (2555) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมตั้งใจเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างพฤติกรรมตั้งใจเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของลดดาพร ทองสง และถนิมพร พงศานานุรักษ์ (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลเด็กของนักศึกษาพยาบาลเด็ก วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภรณ์ อินตะชัย (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้งานวิจัยของกาญจนา แยมเสาชอง (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรด้านพฤติกรรมการเรียนของนิสิต ร่วมกันกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 19.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของรุจิราพรรณ คงช่วย (2559) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ (มีลักษณะที่ตรงกับพฤติกรรมตั้งใจเรียน) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ .51) สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนุช ศรีคำ ทรรคนันท์ ชินศิริพันธุ์ และสุชาติ หอมจันทร์ (2560) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ความตั้งใจเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ .198)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคาดว่า ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

3. แนวคิดเกี่ยวกับการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรม

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีปัญญาสังคม (Social cognitive theory) ของ Bandura (1986) มาใช้กำหนดเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์นั้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความคาดหวัง กับปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environmental factors) โดยทั้งสามปัจจัย คือปัจจัยทางพฤติกรรม (B) ปัจจัยส่วนบุคคล (P) และปัจจัยสภาพแวดล้อม (E) มีลักษณะกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) โดยพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยสภาพแวดล้อมแต่เพียง อย่างเดียวเท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นไปตามปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย ดังนั้น ปัจจัยทั้งสามมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ไม่สามารถแบ่งแยกจากกันได้ และปัจจัยทั้งสามนี้ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน หากต้องอาศัยระยะเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีปัจจัยเชิงสาเหตุ 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ นอกจากนี้ พฤติกรรมตั้งใจเรียนยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จึงมีความเป็นไปได้ว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึง

ได้นำเสนอปัจจัยเชิงสาเหตุ ในแง่ของความหมาย การวัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู

ความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครู

ไมเออร์ (Myers. 2005: 134) อธิบายว่า เจตคติเป็นการตอบสนองเชิงประเมินค่าทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งต่างๆ และแสดงออกผ่านทางความเชื่อ ความรู้สึก และพฤติกรรมตามเจตนาของบุคคล เช่นเดียวกับ งามตา วนิชทานนท์ (2535: 215) ได้กล่าวถึง เจตคติว่าเป็นจิตลักษณะที่เกิดขึ้นจากการประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองที่เป็นประโยชน์หรือโทษของบุคคลทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปทางชอบหรือพอใจมากถึงน้อยต่อสิ่งนั้นๆ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างอันเป็นผลสืบเนื่องจากการเห็นประโยชน์หรือพอใจต่อสิ่งนั้น โดยปกติแล้วเจตคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. 2538: 38; อ้างอิงจาก McGuire. 1969: 155-156) คือ 1) ความรู้เชิงประเมินค่า เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดว่ามีประโยชน์และ/หรือเลวมากน้อยเพียงใด โดยองค์ประกอบนี้จะต้องมีทิศทางร่วมด้วย นั่นคือดีหรือเลว ประโยชน์หรือโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามปกติเท่านั้น เป็นองค์ประกอบที่เป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ ดังนั้น หากบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่าต่อสิ่งต่างๆ ไม่สมบูรณ์ หรือมีความรู้ที่ผิดพลาดจะทำให้เกิดอคติ หรือความลำเอียง อาจทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ยึดถือหรือส่วนรวมได้ 2) ความรู้สึก เป็นความรู้สึกของบุคคลในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดส่วนใหญ่แล้วความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง จะเกิดโดยอัตโนมัติและสอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินค่าต่อสิ่งนั้นด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดที่ดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจต่อสิ่งนั้น และ 3) ความพร้อมกระทำ เป็นการที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมในสิ่งที่เขาชอบหรือพอใจ และพร้อมที่จะทำลายหรือเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบหรือไม่พอใจ เป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น อย่างไรก็ตามองค์ประกอบนี้ยังคงอยู่ภายในจิตใจของบุคคลและยังไม่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรม โดยความพร้อมจะกระทำจะปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะอื่นๆ ของบุคคลและสถานการณ์

วิชาชีพครู เป็นลักษณะหนึ่งของงานที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญที่ได้รับฝึกฝนโดยเฉพาะ และใช้วิชาที่ร่ำเรียนมาเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพ โดยมีฐานะที่สูงเป็นพิเศษจากสังคมจึงทำให้วิชาชีพต่างจากอาชีพทั่วไป (ไพศาล เอกะกุล, 2553: 25) ดังนั้น วิชาชีพครูจึงมีความพิเศษและสำคัญเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานของวิชาชีพครู จักรพรรดิ วัฒนา (2544: 1-5

อ้างถึงใน ไพศาล เอกสกุล, 2553: 25-29) กล่าวถึงองค์ประกอบของมาตรฐานของวิชาชีพครูตามแนวทางของคุรุสภา ดังนี้

มาตรฐานวิชาชีพครู คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งครูใช้เป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงานมาตรฐานวิชาชีพครู มีลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนและมีความแตกต่างจากลักษณะของการ ประกอบวิชาชีพอื่น ทั้งนี้ มาตรฐานวิชาชีพครูจะเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานของครู เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาครู การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาเด็ก และพัฒนาสังคมประเทศชาติให้มีความ เจริญก้าวหน้าและมีความสุข มาตรฐานวิชาชีพครูจึงทำให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมเชื่อมั่นต่อการ ประกอบวิชาชีพครู ว่าผู้เรียนจะได้รับการบริการด้านการเรียนการสอนอย่างมีมาตรฐานและมีคุณภาพ คุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งจะต้องได้รับการ ศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากสถาบันผลิตครูมาก่อน และถือว่าเป็นคุณลักษณะ เบื้องต้นที่จะได้รับสิทธิในการประกอบวิชาชีพครู เกณฑ์มาตรฐานด้านความรู้ของผู้ที่จะประกอบ วิชาชีพครู จะต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการศึกษา โดยคุณวุฒิปริญญาทางการศึกษา นี้จะต้องเป็นปริญญาที่องค์การวิชาชีพครูให้การรับรอง การได้รับคุณวุฒิเป็นหลักประกันว่าเป็นผู้มี ความรู้และความสามารถที่ได้จากการศึกษาในสถาบันผลิตครูนี้ อย่างน้อยจะต้องประกอบด้วยความรู้ สำคัญ 3 ด้านคือ

1.1 ความรู้พื้นฐานที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีไทย ตลอดจนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู เป็นความรู้ความสามารถและทักษะที่ใช้ในการประกอบ วิชาชีพครู หรือที่เรียกว่า วิชาครูหรือวิชาการศึกษา ซึ่งได้แก่ วิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้ การ จัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรการผลิตและใช้สื่อทางการศึกษา เป็นต้น

1.3 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา เป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่ต้องการให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ เช่น ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา เป็นต้น

2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากคุณภาพภายในตัวครู มีลักษณะเฉพาะสำหรับผู้ที่ทำ หน้าที่ครูเท่านั้น เป็นทักษะทางวิชาชีพครูที่แสดงถึงคุณภาพ และมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ ประกอบวิชาชีพครู การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู คุรุสภาได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าเด็ก

ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ครูสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม เมื่อสอนไปแล้วครูต้องตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียน หลักเกณฑ์สำคัญของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาสังคมในอนาคต เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจึงเป็นการกำหนดลักษณะการแสดงพฤติกรรมของครูที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จของนักเรียน โดยหลักการสำคัญคือ

2.1 อาชีพครู เป็นอาชีพขั้นสูง ในวิถีชีวิตครูต้องพัฒนาตน พัฒนางานและวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีการประเมินและปรับปรุงการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขั้นอยู่เสมอ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น รวมทั้งต้องเน้นการปฏิบัติงานปฏิบัติตนที่มุ่งประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.2 การเรียนรู้ที่พึงปรารถนาของผู้เรียน โดยผู้เรียนสร้างความรู้ ค้นหา ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างง่ายๆ ไม่ซับซ้อนไปสู่ขั้นตอนที่ยาก และซับซ้อนมากขึ้น ครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมให้ผู้เรียนทำเอง ประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับเท่าที่จำเป็นเสริมแรงให้กำลังใจ จัดสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ที่มีความท้าทายต่อการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้น

2.3 เส้นทางพัฒนาวิชาชีพครู เป็นลักษณะคุณภาพหรือความสามารถของครูที่จัดเรียงลำดับต่อเนื่องกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาการทางวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ครูเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้กำหนดจุดพัฒนาผู้เรียนได้ เลือกวิธีพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ลงมือปฏิบัติให้เกิดผลจริง ตรวจสอบ ปรับปรุงการปฏิบัติอยู่เสมอ และภาคภูมิใจในผลการพัฒนาที่บรรลุเป้าหมาย

3. มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน โดยยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

3.1 จรรยาบรรณครู 2537 ในเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในปี พ.ศ. 2537 ได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็น 11 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติงานได้ เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

3.2 จรรยาบรรณครู 2539 ในแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 มีดังนี้

1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

2) ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

6) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การวิชาชีพครู

8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

9) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบมาตรฐานของวิชาชีพครูที่สำคัญ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) ด้านการปฏิบัติงาน และ 3) ด้านการปฏิบัติตน

ได้มีผู้ให้ความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครู ได้แก่ วรรณิกา ศุภริยพงศ์ และคณะ (2552) ได้ให้ความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครู ว่าเป็นความรู้สึกที่มีต่อวิชาชีพครู ได้แก่ ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ความมั่นใจในการออกไปประกอบอาชีพครู เป็นต้น เช่นเดียวกับไพศาล เอกะกุล (2553: 5) กล่าวว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อมในการเป็นครู อันเป็นผลเนื่องมาจากการ

เรียนรู้และประสบการณ์ และความเชื่อที่มีต่อวิชาชีพครู โดยเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ในทิศทางใดทิศทางหนึ่งทั้งทางบวกและทางลบ และเวียงชัย พลวงศา (2554: 5) กล่าวว่า เจตคติต่อ วิชาชีพครู หมายถึง ความรู้สึก เป็นพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกของบุคคลหรือมีท่าทีที่ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือเฉยๆ ต่อสภาพแวดล้อมของลักษณะวิชาชีพครูและพฤติกรรมของครู นอกจากนี้ รานี วนิชย์เศรษฐ์ (2553: 7-8) ได้ให้ความหมายของเจตคติวิชาชีพครู ว่าเป็นอารมณ์ ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่อวิชาชีพครู โดยครอบคลุมองค์ประกอบเจตคติต่อ วิชาชีพครู 4 ด้าน คือ 1) เจตคติต่อลักษณะการสอน เป็นอารมณ์ความรู้สึกและความโน้มเอียงต่อ ลักษณะการสอนของครู ได้แก่ ความรักในการสอนหนังสือ ความพร้อมในการสอน เทคนิควิธีการสอน และการใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการสอน เข้าใจหลักจิตวิทยา และการพัฒนาปรับปรุงการสอน 2) เจตคติต่อสถานภาพวิชาชีพครู เป็นอารมณ์ความรู้สึกและความโน้มเอียงต่อสถานภาพวิชาชีพครู ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือสภาพความเป็นอยู่ของวิชาชีพครูที่ปรากฏต่อสังคม ได้แก่ เป็นอาชีพที่ต้องอาศัย อดทนการณ เป็นอาชีพที่มีเกียรติควรแก่การภาคภูมิใจและนายกององสรรเสรี เป็นอาชีพที่ได้รับการ ฝึกอบรมจนมีความพร้อม เป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และเป็น อาชีพที่สร้างความก้าวหน้าได้ทัดเทียมกับผู้อื่น 3) เจตคติต่อคุณธรรมของครู เป็นอารมณ์ความรู้สึก และความโน้มเอียงต่อคุณธรรมของครู ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เป็นความดีความถูกต้องที่มีอยู่ในจิตใจของ ครู ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆ และเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูกระทำหน้าที่ของ ครูได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความขยัน ความอดทน ความประหยัด ความรักและศรัทธาในอาชีพครู และความเป็นประชาธิปไตยในการ ปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต และ 4) เจตคติต่อบุคลิกภาพการเป็นครู เป็นอารมณ์ความรู้สึกและ ความโน้มเอียงต่อบุคลิกของการเป็นครู ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่รวมอยู่ในบุคคลที่ประกอบอาชีพครู และ ทำให้ครูมีลักษณะที่แตกต่างไปจากผู้ประกอบอาชีพอื่น ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวาจา ด้านอารมณ์ ด้านการเข้าสังคม และด้านสติปัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง การประเมินค่า เกี่ยวกับวิชาชีพครูในทำนองที่เป็นประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปทางชอบหรือพอใจ มากถึงน้อยต่อวิชาชีพครู รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

การวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู

การวัดเจตคติสามารถทำได้ 6 วิธีการ (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2529) ดังนี้ 1) วิธีการ สังเกต (Observation) เป็นวิธีการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมอย่างมีแบบแผน โดยพฤติกรรมที่

สังเกตนั้นจะสะท้อนให้เข้าใจเจตคติของบุคคลต่อสิ่งที่ต้องการศึกษา 2) วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการสอบถามและให้ตอบด้วยปากเปล่า จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์คำตอบในภายหลัง 3) วิธีส่งแบบสอบถาม เป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุด เนื่องจากมีความเป็นแบบแผนทำให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างชัดเจน ประหยัดเวลาและต้นทุนกว่าวิธีการอื่น 4) วิธีการวัดทางอ้อม ประกอบด้วย วิธีการทำให้จับประโยค วิธีการโยงความสัมพันธ์ และการเล่าเรื่องจากภาพ 5) วิธีการวัดแบบไม่รุนแรง ประกอบด้วย การใช้บันทึกเหตุและการประมวลข้อมูล การวัดความสีกหรือและการวัดร่องรอย 6) วิธีการวัดทางสรีระโดยใช้เครื่องมือสังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สำหรับการวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูพบงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ รานี วณิชยเศรษฐ์ (2553) ได้พัฒนาแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจตคติ 4 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อลักษณะการสอน เจตคติต่อสถานภาพวิชาชีพครู เจตคติต่อคุณธรรมของครู และเจตคติต่อบุคลิกภาพการเป็นครู ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ท 5 ระดับ ตั้งแต่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด” จำนวน 60 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .947 และปนัดดา วัฒนโน (2554) ได้พัฒนาแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึที่มีต่อวิชาชีพครู ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และพฤติกรรม เช่น เป็นวิชาชีพที่สร้างความก้าวหน้าได้ทัดเทียมกับวิชาชีพอื่นๆ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่น่าสนใจ และเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติควรค่าแก่การยกย่องและสรรเสริญ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ท 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 7 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .707 นอกจากนี้ Alkhateeb (2013) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู โดยวัดในกลุ่มนักศึกษาครู ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ท 5 ระดับ ตั้งแต่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จำนวน 34 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .940

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูของรานี วณิชยเศรษฐ์ (2553) มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจตคติ 4 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อลักษณะการสอน เจตคติต่อสถานภาพวิชาชีพครู เจตคติต่อคุณธรรมของครู และเจตคติต่อบุคลิกภาพการเป็นครู มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีเจตคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครู

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมตั้งใจเรียน ได้แก่ งานวิจัยของวันเพ็ญ นันทะศรี (2559) ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อ

คุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า นักศึกษาครูที่มีเจตคติด้านวิชาชีพครูมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาตนเอง (ซึ่งมีองค์ประกอบพฤติกรรมกรเรียน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.02) นอกจากนี้งานวิจัยของนิพนธ์ วรรณเวช (2550) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครู 5 ปี ระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของนรากร พลหาญ และสมสมร เรืองวรบูรณ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ปัจจัยทัศนคติต่อสาขาวิชาชีพของนักศึกษา เป็นปัจจัยตัวที่สามที่เข้ามาทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยรวมกันกับปัจจัยอื่นๆ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 97.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ งานวิจัยของกรรณิภา กันภิชัย (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาแพทย์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพแพทย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อวิชาชีพแพทย์รวมกันกับปัจจัยอื่นๆ สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 59.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของนิพนธ์ วรรณเวช (2550) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครู 5 ปี ระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ .19)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคาดว่า ตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพครูมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียน นอกจากนี้ ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพครูมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน

ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน

โดยปกติแล้ว ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Academic Self-Efficacy โดยสามารถแปลได้ว่าเป็น ทั้งการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน หรือการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการ ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ได้แก่ Schunk (1991) ให้ความหมาย การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนเป็นความเชื่อมั่นของบุคคลในความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการกระทำภาระงานทางวิชาการได้ในระดับที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับ Gore (2006) ให้ความหมาย การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน เป็นการสะท้อนความเชื่อของนักเรียนในความสามารถของตนเองที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเรียนในระดับที่ตนเองคาดหวัง ขณะที่ฌาตยา อุทยานรัตน์ (2549: 9) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองว่ามีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนได้หรือไม่ ในระดับใด เช่นเดียวกับนวรินทร์ ตาก้อนทอง (2549: 10) กล่าวถึง การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเรียน ว่ามีความสามารถในการกระทำในสภาพการณ์ต่างๆ ในการเรียน ซึ่งแสดงออกด้วยการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการเรียน ว่ามีความสามารถระดับใด ในขณะที่ อนันต์ ดุลยพิริตติส (2547: 6) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน หมายถึง การตัดสินใจของนิสิตเกี่ยวกับความสามารถของตนเองด้านการเรียนว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจว่าจะทำได้ในระดับใด ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน ความสามารถด้านการฟัง ความสามารถด้านการเขียน ความสามารถด้านการคำนวณ ความสามารถด้านการเรียนรู้ ความสามารถด้านการคิด และความสามารถด้านการทำข้อสอบ และสุชาติา เจริญไวย (2551: 4-5) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ว่าเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อความสามารถของตนเองทางการเรียน ว่าตนมีความสามารถที่จะทำได้หรือไม่และมีความมั่นใจว่าจะทำได้ในระดับใด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการฟัง ความสามารถด้านการอ่าน ความสามารถด้านการเขียน ความสามารถด้านการคำนวณ และความสามารถด้านการทำข้อสอบ นอกจากนี้ วัชระ ประทาน (2556: 5-6) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการ ว่าเป็นความมั่นใจของนักเรียนที่มีต่อตนเองว่าตนเองสามารถทำงานหรือกิจกรรมทางการเรียนในรายวิชาที่มีการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานได้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ใน

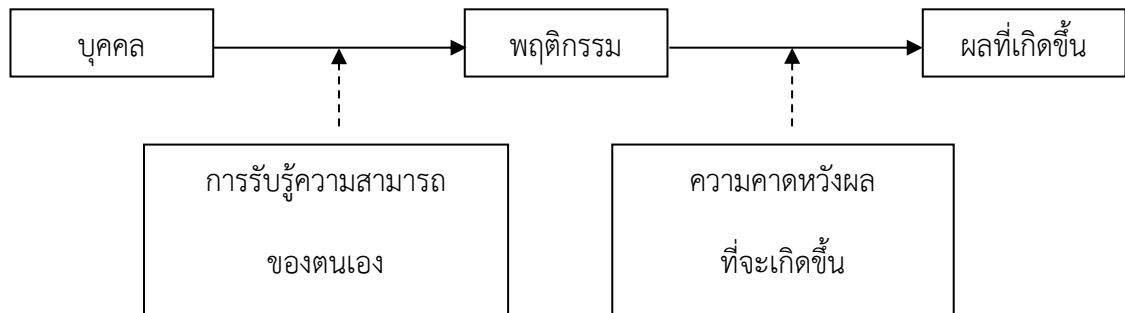
ระดับใด ได้แก่ การรับรู้ว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจในรายวิชา และการรับรู้ว่าคุณมีทักษะจำเป็นในรายวิชา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน หมายถึง ความเชื่อมั่นของนักเรียนว่านักเรียนมีความสามารถในด้านการเรียน รวมทั้งมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จในด้านการเรียนได้หรือไม่ ในระดับใด

4.3 แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

แนวคิดพื้นฐานการรับรู้ความสามารถของตนเอง มาจากทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1994: 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาที่เป็นความเชื่อของบุคคลในความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการให้แสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานที่มีความยากและมีความท้าทาย เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย มากกว่าที่จะหลีกเลี่ยงงานนั้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำจะขาดแรงจูงใจที่จะบรรลุเป้าหมาย หลีกเลี่ยงจากงานที่มีความยากเกินกว่าระดับความสามารถของตนเอง มองงานนั้นเป็นสิ่งที่คุกคามให้เกิดความวิตกกังวลและความล้มเหลว ดังนั้น การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คนมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกัน ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ก็อาจแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน เขามีความเห็นว่าคุณสมบัติของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้น สิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะนั้นๆ นั่นคือ ถ้าเรารู้ว่าเรามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถ จะมีความอดทนอดสาหัส ไม่ท้อถอย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (Bandura, 1997 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553: 57-59)

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) มีความเกี่ยวข้องหรือมีความแตกต่างอย่างใดกับความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น (Outcome Expectation) โดยแบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553: 58) ได้เสนอให้เห็นความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ดังภาพ 1

ภาพที่ 2 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: Bandura (1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553: 58)

ทั้งนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก โดยความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองตัวแปรนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ดังภาพ 3

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น

		สูง	ต่ำ
การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ แน่นอน

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: Bandura (1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553: 58)

แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองระบุว่าบุคคลจะสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองได้นั้น มาจากแหล่งที่มา 4 แหล่ง (Evans, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553: 59-60) ดังนี้

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่งแบนดูราเชื่อว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากเป็นประสบการณ์ตรง ความสำเร็จที่บุคคลได้รับจะทำให้บุคคลเชื่อว่าเขาสามารถทำพฤติกรรมนั้นๆ ได้ ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นต้องฝึกให้บุคคลมีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อมๆ กับการทำให้รับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งจะช่วยให้คุณนั้นใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. การใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ สามารถทำให้ผู้ที่สังเกตมีความรู้สึกว่าคุณก็สามารถที่จะประสบความสำเร็จ ถ้าหากเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ

3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกกล่าวว่าคุณคนนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวค่อนข้างใช้ง่ายและใช้กันทั่วไป แต่แบนดูราได้กล่าวไว้ว่าการใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ได้ผลนักในการที่จะทำให้บุคคลสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยชี้ให้เห็นว่า การใช้วิธีการนี้ให้ได้ดี ควรใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จโดยตรง วิธีดังกล่าวจะใช้ในการสร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามขั้นตอน โดยใช้คำพูดชักจูงร่วมด้วย

4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง บุคคลที่ถูกกระตุ้นทางอารมณ์ในเชิงลบ จะทำให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียดและความกลัว อันนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองที่ต่ำลง ถ้าอารมณ์ลักษณะดังกล่าวเกิดมากขึ้น ก็จะทำให้บุคคลไม่สามารถที่จะแสดงออกได้ดี อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ของความล้มเหลว ซึ่งจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองต่ำลงไปอีก ถ้าหากบุคคลสามารถลดหรือระงับการถูกกระตุ้นทางอารมณ์ในเชิงลบได้ จะทำให้การรับรู้ความสามารถตนเองดีขึ้น ซึ่งจะทำให้การแสดงออกถึงความสามารถของตนเองดีขึ้นด้วย

การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน

การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองควรวัดระดับความต้องการกิจกรรมที่มีความท้าทาย หรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสำเร็จ ความท้าทายอาจจะอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น ระดับความ

ฉลาด ความพยายามทุ่มเท ความถูกต้อง ผลผลิต สิ่งคุกคามและการควบคุมตนเอง โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับมิติ 3 มิติ คือ (Bandura. 1986: 396) 1) ระดับความยากของงานที่บุคคลเชื่อว่าสามารถปฏิบัติได้ (Level of Job Difficulty) 2) ความมั่นใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมที่ระดับความยาก (Strength of Confidence) และ 3) การตัดสินความสามารถในกิจกรรมอื่น (Generality of Ability) จึงควรวัดความเชื่อของบุคคลในความสามารถที่จะทำกิจกรรมที่ระดับความยากต่างๆภายใต้ขอบเขตที่ศึกษา จากการศึกษาที่ผ่านมา พบการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ได้แก่ อนันต์ ดุลยพิริติส (2547) ได้พัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 7 ระดับ ตั้งแต่ “มั่นใจมากที่สุด” ถึง “ไม่มั่นใจเลย” จำนวน 34 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .920 และนวรินทร์ ตาก้อนทอง (2549) ได้พัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 7 ระดับ ตั้งแต่ “มั่นใจมากที่สุด” ถึง “ไม่มั่นใจ” จำนวน 45 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .978 สอดคล้องกับ ณาตยา อุทัยรัตน์ (2549) ได้พัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 40 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .960 และสลิตตา วงศ์ษาพาน (2553) ได้พัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 21 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .930 นอกจากนี้ สุชาดา เจริญไฉ (2551) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นใจในการทำกิจกรรมหนึ่งๆ ของนักเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 30 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .934 และวัชระ ประทาน (2556) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ “มาก” ถึง “น้อย” จำนวน 14 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .801

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนตามแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) และแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนของวัชระ ประทาน (2556) มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมิน

รวมค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและพฤติกรรมตั้งใจเรียน ได้แก่ งานวิจัยของวัชระ ประทาน (2556) ศึกษาการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ และการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเครือสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ .25) และเป็นตัวแปรหนึ่งรวมกันกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายพฤติกรรมตั้งใจเรียนได้ร้อยละ 40

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของเต็มศักดิ์ คทวณิช (2548) ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า ความเชื่อในความสามารถของตนในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชระ ประทาน (2556) ศึกษาการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ และการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเครือสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคาดว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียน นอกจากนี้ ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

5. ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพทางการเรียน

ความหมายของลักษณะทางกายภาพทางการเรียน

สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียนทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ สภาพแวดล้อมด้านวัตถุ ได้แก่ บริเวณอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องประกอบการเรียนอื่นๆ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนระบบแสงสว่าง เสียง และการถ่ายเทอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เริ่มต้นด้วยการติดต่อกันด้วยความซื่อสัตย์ เชื่อใจ และไว้วางใจ ช่วยเหลือและแบ่งปันกันทั้งความคิดและความรู้สึก และสามารถพัฒนาทั้งบุคลิกและสมรรถนะผู้เรียนได้ (ภรณ์เชาวกุล, 2542: 56)

สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สามารถสรุปความสำคัญ (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2545: 27-59) ได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนที่มีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน

2. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนในหลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้

3. สภาพแวดล้อมจะช่วยจัดประสบการณ์ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสและสร้างประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียน

4. สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ตามแบบอย่างที่ดีที่สังคมยอมรับ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีความประพฤติปฏิบัติที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี มีการหล่อหลอมและเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

5. สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย ผู้เรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวม อยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น ชั้นเรียนจะมีระเบียบระบบและง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ สถาบันหลายแห่งเห็นความสำคัญของ มุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้ เป็นอย่างดี แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบ สร้างนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่แต่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมจะเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน ซึ่งจะเอื้อต่อการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความ สะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น

8. สภาพแวดล้อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย จะทำให้ ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเรียนเสมอไป ผู้สอนอยู่ท่ามกลางผู้เรียน จะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนผู้เรียนจะลดความกลัว กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นและมีเจตคติที่ดีต่อ ผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้าน สรีระของผู้เรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ที่พอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียน การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่ เหมาะสม เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งในทัศนะของ นพรัตน์ สายลุน (2546: 60-63) ได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นำเสนอกิจกรรมและแนว ปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้ดังนี้

1. ความร่มรื่น สดชื่น สวยงาม มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้ปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง อย่างน้อย คนละ 1 ต้น โดยพิจารณาไม้เนื้อแข็ง ไม้ยืนต้นก่อน ค่อยพิจารณาไม้ผลตามลำดับถัดไป บางโรงเรียน ไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นได้ก็อาจปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่ง สร้างซุ้ม ศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจให้ เกิดความร่มรื่น สดชื่น สวยงาม

2. ความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัด สภาพแวดล้อม เช่น ตกแต่งอาคารเรียน อาคารชั่วคราว ตัดแต่งสนามหญ้า รื้อ จัดห้องเรียน ห้องพัก รักษาความสะอาดสิ่งต่างๆ เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในโรงฝึกงาน ให้เกิดความสะอาดเป็นระเบียบ

เรียบร้อย ดูแล้วสบายตา หยิบง่าย และใช้การได้อยู่เสมอ ซึ่งอาจใช้กิจกรรม 5ส (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) มาดำเนินการได้

3. ความสงบ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดหาสถานที่บางส่วนไว้เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปใช้ในลักษณะที่มีความรู้สึกเป็นส่วนตัว เป็นตัวของตัวเอง อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่สงบ เช่น มุมสงบในห้องสมุด ห้องจริยธรรม สวนสงบ เป็นต้น

4. ความสร้างสรรค์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น มีความรับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลง พัฒนา ตัดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การนำกระบอกไม้ไผ่มาทำเป็นถังขยะ การนำหมวกหรืออบมาทำเป็นโคมไฟ การตัดแปลงต้นไม้ให้เป็นรูปทรงต่างๆ เป็นต้น

5. ความมีชีวิตชีวา มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ขจัดความซ้ำซากจำเจด้วยการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อย่างเช่น การจัดสถานที่ทำงานของครู การจัดโต๊ะเรียน การตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ การจัดป้ายนิเทศ

6. ความเหมาะสมกับสถานที่ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดป้ายนิเทศในที่ที่สามารถอ่านได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ไม่จัดคอกหรือเล่าสัตว์ไว้ในที่รบกวนการเรียนการสอน

7. ความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น การนำทรัพยากรหรือสิ่งต่างๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาจัดหรือดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ อย่างเช่น การใช้ต้นตาล ต้นมะพร้าวมาทำโต๊ะ เก้าอี้ การใช้หญ้าคา ใบจากมาลงหลังคาทำซุ้มศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจ การนำหอยมาประดับตกแต่งห้องและสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

8. ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดห้องศิลปะ วัฒนธรรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ให้นักเรียนศึกษา จัดแสดงวัสดุสิ่งของหรือภาพที่เป็นประเพณีท้องถิ่น

9. ความประหยัด มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น คำนึงถึงความประหยัดในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีอยู่ ไม่ทำงานเกินตัว เกินงบประมาณ โดยอาจใช้วัสดุท้องถิ่นมาประดับตกแต่ง ติดต่อประสานสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือชุมชน หรือการปลูกต้นไม้โดยเพาะพันธุ์ไม้ด้วยตนเอง หรือติดต่อกกล้าไม้จากหน่วยงานอื่น

10. ความเอกลักษณ์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น สร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนเพื่อเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของทุกคน ให้มีความภาคภูมิใจในสถาบัน

อย่างเช่น กำหนดต้นไม้ หรือดอกไม้ประจำโรงเรียนขึ้นแล้วปลูกเป็นทิวแถว ทั้งในโรงเรียนรั้วและถนน เข้าโรงเรียน สิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เพลงประจำสถาบัน ประชญา สีของโรงเรียน เป็นต้น

11. ความสะอาดสวยงาม มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ทำถนนหรือทางเชื่อมติดต่อระหว่างอาคารเรียน มีเครื่องหมายป้ายแสดงทิศทาง ผังอาคาร จัดที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ จัดเครื่องใช้ไม้สอยให้สามารถหยิบได้ง่าย ใช้คล่อง และเป็นระบบ

12. ความปลอดภัย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีการซ่อมแซม บำรุงรักษาให้มีสภาพใช้งานได้ อยู่เสมอ เช่น โต้ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง สนาม เป็นต้น

13. ความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ใช้สิ่งของหรือสถานที่ในโรงเรียนอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์มากที่สุด อย่างเช่น บริเวณใต้ถุนอาคาร บริเวณหอประชุม โรงอาหาร ฯลฯ อาจจัดเพื่ออำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น เป็นที่อ่านหนังสือ เรียกว่า ห้องสมุดโล่ง หรือใช้จัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

ได้มีผู้ให้ความหมายของลักษณะกายภาพทางการเรียน ได้แก่ อาคม ระดมสุข (2547: 7) ได้ให้ความหมายของลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ว่าเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) สถานที่เรียน ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน ความสะอาดภายในห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนเมื่อเทียบกับปริมาณของนักศึกษา แสงสว่าง การถ่ายเทของอากาศภายในห้องเรียน และการปราศจากเสียงรบกวนภายในห้องเรียน และ 2) สื่อและอุปกรณ์การสอน ได้แก่ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ ความทันสมัย และคุณภาพของการใช้งาน สอดคล้องกับภูวดล แก้วมณี (2551: 6) ได้ให้ความหมายของลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ว่าเป็นการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) สถานที่เรียน ได้แก่ สภาพห้องเรียน ขนาดห้องเรียนเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน ความสะอาด ความเป็นระเบียบของห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง และการปราศจากกลิ่นรบกวน และ 2) สื่อและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์การเรียน ความทันสมัย และคุณภาพการใช้งาน เช่นเดียวกับ พระธีรวิสุทธิ สารมโม (2550 :8) ได้ให้ความหมายของลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) สถานที่เรียน ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องเรียนปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น เสียงดัง กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้ดี และมีแสงสว่างเพียงพอ และ 2) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการ

สอน ได้แก่ ปริมาณของสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณของนักเรียน มีความทันสมัย และมีคุณภาพเหมาะสมแก่การใช้งาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนทางด้านวัตถุที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 1) อาคารสถานที่เรียน ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน ความสะอาดภายในห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนเมื่อเทียบกับปริมาณของนักศึกษา แสงสว่าง การถ่ายเทของอากาศภายในห้องเรียน และการปราศจากเสียงรบกวนภายในห้องเรียน และ 2) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ได้แก่ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ ความทันสมัย และคุณภาพของการใช้งาน

การวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียน

จากการวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ได้แก่ อาคม ระดมสุข (2547) ได้พัฒนาแบบวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียนการสอน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “จริงน้อยที่สุด” จำนวน 10 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .874 เช่นเดียวกับพระธีรภักดิ์ สาระธมโม (2550) ได้พัฒนาแบบวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “จริงน้อยที่สุด” จำนวน 12 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .907 และ ภูวดล แก้วมณี (2551) ได้พัฒนาแบบวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “จริงน้อยที่สุด” จำนวน 9 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .686

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงแบบวัดลักษณะทางกายภาพทางการเรียนของ อาคม ระดมสุข (2547) มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพทางการเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างลักษณะทางกายภาพทางการเรียนและพฤติกรรมการตั้งใจเรียน ได้แก่ งานวิจัยของพรรณทิพา นาคคล้าย (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จังหวัดระยอง พบว่า บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนร่วมกันกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 40.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เช่นเดียวกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และธีรศักดิ์ อุ่่นอารมณฺ์เลิศ (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า บรรยากาศทางการเรียนร่วมกันกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนที่ดีได้ร้อยละ 40.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้งานวิจัยของนิพนธ์ วรรณเวช (2550) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครุ 5 ปี ระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก พบว่า สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของภูวดล แก้วมณี (2551) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะทางกายภาพทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นตัวแปรหนึ่งร่วมกันกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 20.3

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างลักษณะทางกายภาพทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของนรากร พลหาญ และสมสมร เรื่องวรบุรณ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นปัจจัยตัวที่สองที่เข้ามาทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 97.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา แยมเสอาจ (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ร่วมกับตัวแปรอื่นๆ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 19.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของรุจิราพรรณ คงช่วย (2559) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้ พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ด้านหลักสูตร และด้านอาคารสถานที่ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ .51)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตัวแปรลักษณะทางกายภาพทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคาดว่า ตัวแปรลักษณะทางกายภาพทางการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียน นอกจากนี้ ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนยังมีผล

ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ตัวแปรลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์

ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์

ได้มีผู้ให้ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ได้แก่ พิษณุ ลิ้มพะสูตร (2555: 7) ได้ให้ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ว่าเป็นการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ตั้งแต่ การเตรียมการสอน วิธีการสอน การประเมินผล การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บุคลิกภาพที่ดีของผู้สอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาเรียน นอกจากนี้ มนัสวี ณะปะต (2558: 8) กล่าวถึง พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนต่อการกระทำ หรือการแสดงออกของครูในระหว่างที่ดำเนินการสอน รวมไปถึงการใช้จิตวิทยาในการสอน ครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย มีการตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด มีการใช้สื่อการสอนที่แปลกใหม่น่าสนใจ มีการช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเต็มที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมการสอน วิธีการสอน การประเมินผล การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บุคลิกภาพที่ดีของผู้สอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาเรียน

แนวคิดพฤติกรรมการสอน

มนัสวี ณะปะต (2558: 56) กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครูว่าครูควรมีการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น รู้สึกผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด รู้สึกถึงความปลอดภัย รู้สึกว่าครูให้ความเป็นกันเองและจริงใจต่อเด็ก ซึ่งครูจะต้องแสดงความรัก ความเข้าใจ และความห่วงใยในตัวเด็ก มีการยอมรับและให้กำลังใจนักเรียนโดยมีการแสดงออกอย่างจริงใจ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งครูควรมีการสร้างบรรยากาศให้เด็กใช้ความสามารถของตนเองและให้อิสระแก่เด็ก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง เกิดความ

เชื่อมั่นในความสามารถในตนเอง นอกจากนั้นยังส่งผลให้เด็กนั้นรู้สึกว่าคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 11-13) ได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดี จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

1. เป็นการสอนที่มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ครอบคลุมประกอบของการสอน ได้แก่ การตั้งจุดประสงค์การสอน การจัดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล

2. เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ความคิด ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้แจ้ง คิดชอบ และปฏิบัติดี

3. เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์กับเนื้อหาและกับผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม

4. เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

5. เป็นการสอนที่สอดคล้องกับเจตนาารมณ์ของหลักสูตร

6. เป็นการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและตลอดไป

7. เป็นการสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนตลอดจนจบกระบวนการสอน

8. เป็นการสอนที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้

9. เป็นการสอนที่ผู้สอนรู้จักจิตวิทยาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

10. เป็นการสอนที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน

11. เป็นการสอนที่มีกระบวนการ มีลำดับขั้นตอนในการสอนที่ไม่สับสน ในการสอนจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอน เตรียมจัดลำดับการสอนให้สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม ตั้งแต่ ขั้นนำ ชั้นสอน และขั้นสรุป

12. เป็นการสอนที่มีการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังการเรียน

13. เป็นการสอนที่ผู้สอนสอนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู สอนด้วยความกระตือรือร้น สอนด้วยความตั้งใจ ความเต็มใจ และความมั่นใจ

จากแนวคิดพฤติกรรมกรรมการสอน จะเห็นได้ว่า การสอนของครูมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้กับนักเรียน การสอนที่ดีจะต้องมีการเตรียมการสอน และทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนและการพัฒนาตนเอง

การวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์

จากการวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์ ได้แก่ พิชณู ลิ้มพะสุตร (2555) ได้ สร้างและพัฒนาแบบวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์จากนิยามปฏิบัติการ ลักษณะ ข้อ คำถามเป็นมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “เห็นด้วยมากที่สุด” ถึง “ไม่เห็นด้วยเลย” จำนวน 14 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .945 นอกจากนี้ มนัสวี ณะปัด (2558) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมกรรมการสอนของครู ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตร ประเมินรวมค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 16 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .950

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงแบบวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของ อาจารย์ของพิชณู ลิ้มพะสุตร (2555) มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ จาก “จริง ที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของ อาจารย์สูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระหว่างการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์และพฤติกรรม ตั้งใจเรียน ได้แก่ งานวิจัยของนิพนธ์ วรรณเวช (2550) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครู 5 ปี ระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก พบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของพิชณู ลิ้มพะสุตร (2555) ศึกษา พฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า การรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตั้งใจเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระหว่างการรับรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของนรากร พลหาญ และสมสมร เรืองวรบูรณ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม

มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เป็นปัจจัยตัวแรกที่เข้ามาทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 97.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ งานวิจัยของจิราภรณ์ อนุชา และปาริฉัตร อารยะจารุ (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของสุรวีทย์ พลมณี (2557) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคาดว่า ตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียน นอกจากนี้ ตัวแปรพฤติกรรมตั้งใจเรียนยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

6. แนวคิดเกี่ยวกับโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบและประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยรวมข้อมูลทางสถิติกับข้อตกลงเบื้องต้นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โมเดลสมการเชิงโครงสร้างใช้วิเคราะห์เพื่อยืนยันโมเดลมากกว่าใช้วิเคราะห์เพื่อสำรวจหรือระบุโมเดล ซึ่งเหมาะสำหรับทดสอบทฤษฎีมากกว่าการสร้างทฤษฎี การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เริ่มต้นจากสมมติฐานการวิจัยที่แสดงในรูปของโมเดล โดยโมเดลนั้นสามารถสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรที่อยู่ในโมเดลได้ แล้วตรวจสอบโมเดลว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยหรือไม่ ข้อตกลงเบื้องต้นในโมเดลบางอย่างสามารถผ่อนคลายเป็นไปทางการวิเคราะห์เพื่อยืนยันโมเดลนั้น อาจทำการปรับโมเดลเพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล โดยจุดแข็งของโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง คือ สามารถสร้างตัวแปรแฝง (Latent Variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง โดยสามารถประมาณค่าได้จากโมเดลด้วยตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สามารถวัดค่าได้ และยังทราบค่าความเที่ยงของตัวแปรที่สังเกตได้ที่วัดตัว

แปรแฝงในโมเดลด้วย นอกจากนี้ยังสามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงได้ (สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2554: 4)

โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) ดังนี้ 1) โมเดลการวัด (Measurement Model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตได้ มี 2 ชนิด คือ โมเดลวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายนอก และโมเดลวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายใน และ 2) โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ (สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2554: 10-13)

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย และทำให้ทราบว่าควรเลือกตัวแปรใดบ้างเข้ามาอยู่ในโมเดล และทำให้ทราบถึงการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรนั้นๆ ด้วย

2. พัฒนาโมเดลการวิจัย โดยนำตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และกำหนดให้เป็นโมเดลของการวิจัย

3. การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Model Identification) ศึกษาลักษณะการกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่ยังไม่ทราบค่าในโมเดลการวิจัยว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์หรือไม่ โดยการเปรียบเทียบค่า $n(n+1)/2$ กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า

4. การประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ค่าเดียวว่าอยู่ในภาวะ Over Identification โปรแกรมจะประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าในโมเดล แล้วนำค่าพารามิเตอร์เหล่านั้นคำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล แล้วแสดงในรูปของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามโมเดล

5. การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model fit) โดยโปรแกรมจะนำเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามโมเดลลอบอกจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลดิบ เรียกเมทริกซ์นี้ว่า เมทริกซ์ส่วนเหลือ โดยโปรแกรม จะใช้สถิติไคสแควร์ ตรวจสอบว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามโมเดลต่างจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลดิบหรือไม่ ถ้าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญแสดงว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน

6. การปรับโมเดล ถ้าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกัน ผู้วิจัยจะต้องปรับโมเดล แล้วดำเนินการวิเคราะห์ใหม่จนกว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะสอดคล้องกลมกลืนกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโมเดลการวิจัย ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล ประมาณค่าพารามิเตอร์ ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการปรับโมเดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี